

حقوق والدین از منظر دین مبین اسلام

الحمد لله الذی جعل حقوق الوالدین من اعظم الواجبات بقوله (وبالوالدین احسانا) والصلاة والسلام علی معلم البشرية وآله واصحابه اجمعین وبعد:

قال الله تبارک وتعالی: (وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا) (23) اسراء.

سپس نیکی واحسان به والدین (پدر ومادر) را به تعقیب عبادت خداوند آورده بعد از عبادت الله متعال خدمت والدین را از مهمترین فرایض و نیکیها قرار داده است (وبالوالدین احسانا) وبه پدر و مادر احسان کنید، چگونگی این احسان، خدمت و نیکی فرزند با پدر ومادر در سوره اسرا آیت 23_24 با تفصیل بیشتر چنین آمده است:

پروردگار تومقرر کرد که جز او را نه پرستید وبه پدر ومادر (خود) احسان کنید، اگر یکی از آن دویا هردو در کنار تو به سالخوردگی رسیدند به آنها حتی (اف) مگو وبه آنان پر خاش مکن وبا آنها سخن شایسته بگوی . واز سرمهربانی بال فروتنی برآنان بگستر وبگو: پروردگارا آن دو را رحمت کن چنانکه مرا در خردی پروردند"

آیه فوق چگونگی احسان و نیکی فرزند نسبت به پدر ومادر را بیان نموده است بخصوص در هنگامیکه پدر ومادر به سن پیری میرسند، ضعف وناتوانی در اواخر عمر برآنان غلبه می یابد، و نیاز بیشتری به خدمت، ادب واحترام فرزند شان دارند، خداوند به مسلمانان دستور میدهد که همیشه امور ذیل را در حق والدین شان انجام دهند که این امور مصداق حسن معامله و رفتاریک با آنها بشمار میرود:

2

1 در مقابل آنچه که از پدرو مادرش مشاهده میکند نباید کوچکترین بی ادبی مانند گفتن کلمه (اف) از خود نشان دهد.

2 نباید بر سرایشان داد بزند و چیزی بگوید که باعث ناراحتی پدرو مادرش شود

3 با کمال ادب واحترام والفاظ شیرین با آنان سخن گوید.

4 با کمال تواضع، احترام وفروتنی توام با مهربانی با ایشان برخورد نماید.

1. باید برای پدر و مادرش در پیشگاه خدا طلب آمرزش کند، حق و احسان آنان را نسبت به خود فراموش ننماید، ای بندگان خداوند، تقوای الهی را به جا آورید و او را اطاعت کنید، پس چه بسیار است پیروزی افراد خوشبختی که اطاعت از دستورات خدا می کنند و چه بسیار است ناامیدی کسانی که گناهکارند و نسبت به نعمتهای خداوند کورند. خداوند متعال می فرماید.

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهَنَا عَلَى وَهْنٍ وَفَصَّلَهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ أَشْكُرَ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَى الْمَصِيرِ﴾ لقمان: ۱۴

ترجمه: و انسان را نسبت به پدر و مادر خود توصیه کردیم که مادرش او را از پاره شب دیگر در شکم خود حمل و بار داری کرد و او را دو سال بزرگ و تر و خشک کردند، تا اینکه مرا (خداوند) و والدین خود را شکرگویند و به راستی که سرنوشت شما به سوی من است .

از عبدالله بن مسعود (رض) نقل است که گفت: از پیامبر صلی الله علی وسلم (سوال کردم: چه کاری نزد خداوند متعال دوست داشتنی تر است؟ فرمود:

(الصلاة علی وقتها قلت: ثم ای قال: برالوالدین . قال: الجهاد فی سبیل الله)

خواندن نماز در وقت آن، گفتم سپس چه چیزی؟ فرمود: نیکی به پدر و مادر . گفتم بعد چه چیزی؟ فرمود جهاد کردن در راه خدا.

و از ابی هریره (رض) نقل است که فرمود (لایجزی ولدوالده الا ان یجده مملوکا فیشتریه فیعتقه).

هیچ پسری یک پدر را پاداش نمی دهد مگر وقتی که او را برده می بیند پس او را می خرد و بعد آزادش می کند باز از خود ابی هریره (رض) نقل است که گفت : مردی نزد پیامبر خدا صلی الله علی وسلم (آمد و گفت ای رسول الله چه کسی از میان مردم صاحب حق تر است که با او رفتار نیک داشته باشم؟

(قال امک قال ثم من؟ قال امک قال ثم من؟ قال امک . قال ثم من؟ قال ابوک) متفق علیه

3

(فرمود: مادرت. مرد گفت: سپس چه کسی ؟ فرمود: مادرت ، مرد گفت : سپس چه کسی ؟ فرمود مادرت ، باز مرد گفت: سپس چه کسی ؟ فرمود : پدرت .

و همچنین از ابی هریره (رض) این حدیث از پیامبر (ص) نقل است که فرمود

(رغم انفه ثم رغم انفه ثم رغم انفه من ادرك ابويه عند الكبر فلم يدخل الجنة) رواه مسلم

خوارو ذلیل شد، سپس خوار و ذلیل شد و باز هم خوار ذلیل شد، کسیکه پدر و مادر خود را فراموش کرد، پس وارد بهشت نمی شود. پس خداوند بلند مرتبه و پاک و منزّه بعد از عبادتش دومین سفارش را توجه به پدر و مادر قرار داده، برای اینکه آنها سبب وجود فرزندان و زندگیشان هستند.

و فرزندان را از جان خود برتر می دانند زیرا که یادگیری سخن و راه رفتن و تربیت و تعلیم بر عهده پدر و مادر است. و رضایت خداوند در رضایت والدین است.

و بهشت زیر پای والدین است و اگر کسی می خواهد فرزندان به اونیکی کنند، پس او به پدر و مادر خود نیکی کند .

و هیچ عقوبتی از عقوبت خشم و ناراحتی والدین به یک شخص سریع تر نمی رسد و در به خشم آوردن پدر و مادر هلاکت در این دنیا و دین است و حق ارحام در واقع همان گرمی داشتن والدین است.

پس ای مسلمانان متدین!

بیانید خود را الگو بسازیم برای فرزندان و نونهالان خود، تا با اخلاق حمیده، تربیه سالم و روح و طندوستی آنها را تربیه نمائیم .

وای جوانان عزیز! آگاه باشید که آینده بدست شماست، وقت را غنیمت شمرده، در تعلیم و فراگیری علوم و معارف، احترام والدین و بزرگان و اقتداء با سیرت رسول الله صلی الله علیه وسلم کوشا باشید، والدین شما به خدمت و دستگیری شما نیاز دارند آنها چند روز در نزد شما امانت هستند اینکه میگویند:

«اخشوشنوا فان النعمة لاتداوم»

والدین نعمت بزرگ خداوند است پس در مقابل شکران این نعمت الهی وجیهه دینی خود را بجا آورید